

**Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»**

Кафедра права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова НМК 3

 Ганна ЛИХОНОСОВА

«31» серпня 2026 року

**ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ**

здобувачів вищої освіти на другому (магістерському) рівні

Галузі знань К «Безпека та оборона»

Спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність»

Освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність»

Форма навчання: денна/заочна

Харків 2026

**Компоненти атестаційного іспиту у відповідності до ОПП
«Правоохоронна діяльність»:**

- «Правове забезпечення адміністрування правоохоронної діяльності»
- «Правові засади превентивної діяльності правоохоронних органів»
- «Правові засади запобігання та протидії корупції»
- «Міжнародні стандарти убезпечення авіаційної та космічної діяльності»

для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність» спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність» другого (магістерського) рівня вищої освіти, денної/заочної форм навчання.

Розробник:

професор кафедри права,
кандидат юридичних наук, професор

Сергій ЛУКАШЕВИЧ

Завідувача кафедри права
доктор юридичних наук, професор

Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ

Програму державної атестації розглянуто і затверджено на засіданні кафедри права, протокол № 1 від «27» серпня 2026 року

Програму державної атестації розглянуто і затверджено на засіданні НМКЗ Протокол № 1 від «31» серпня 2026 року

ВСТУП

Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється у формі атестаційного іспиту. Атестаційний іспит передбачає оцінювання досягнення результатів навчання, визначених Стандартом вищої освіти за спеціальності «Правоохоронна діяльність» для другого (магістерського) рівня вищої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України 22.10.2020 р. № 1294 (зі змінами)) та освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність» другого (магістерського) рівня освіти. Атестаційний іспит проводиться як комплексна перевірка знань здобувачів вищої освіти.

Мета та завдання атестаційного іспиту:

виявити у здобувачів вищої освіти засвоєння положень дисциплін, що входять до програми атестаційного іспиту, їх завдань, функцій та принципів, оволодіння загальним понятійним апаратом, а також навичками правильного застосування їх положень та інститутів при вирішенні практичних задач.

Системи вмінь:

- вільно орієнтуватися в структурі чинного законодавства України;
- володіти первинними навичками вирішення питань правоохоронної діяльності, що викликаються конфліктом інтересів учасників правовідносин;
- здійснювати пошук та систематизацію норм права України;
- тлумачити норми законодавчих актів України;
- застосовувати положення законодавства при вирішенні практичних задач правозастосовної діяльності;
- здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв’язання;
- давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю;
- виявляти та аналізувати причини, умови та чинники проблем у сфері правоохоронної діяльності;
- здійснювати початкову правову оцінку суспільно небезпечних діянь, виявляти ознаки правопорушення;
- аналізувати загальний склад правопорушення за ознаками, що закріплені в законодавстві;
- вміти організовувати і керувати діяльністю підрозділів, створених для виконання завдань у сфері правоохоронної діяльності у ситуаціях, що характеризуються не визначеністю умов та вимог у тому числі у сфері забезпечення суб’єктів господарювання критичної інфраструктури та авіаційного транспорту;
- вміти відмежовувати одне правопорушення від іншого.
-

1. ВИМОГИ ЩОДО РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому (магістерському) рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра

здобувається за освітньо-професійною програмою.

Атестація осіб, які закінчують навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Атестаційний іспит проводиться з метою перевірки теоретичної, компетентнісної і практичної підготовки студентів за білетами, складеними у повній відповідності до навчальних програм, викладених в них результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти та достатніх для ефективного виконання професійної діяльності за обраною спеціальністю й мають теоретичну і практичну частину з окремих освітніх компонентів.

2. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ АТЕСТАЦІЇ

До атестації за напрямом підготовки допускаються здобувачі вищої освіти, які завершили повний курс підготовки за відповідною освітньо-професійною програмою, виконали всі вимоги навчального плану.

Атестаційний іспит проводиться за білетами, складеними у відповідності до робочих програм / силабусів за методикою, визначеною Національним аерокосмічним університетом «ХАІ» і включає в себе чотири теоретичних питання з дисциплін: «Правове забезпечення адміністрування правоохоронної діяльності», «Правові засади превентивної діяльності правоохоронних органів», «Правові засади запобігання та протидії корупції», «Міжнародні стандарти убезпечення авіаційної та космічної діяльності».

Державна атестація проводиться за індивідуальними завданнями (білетами). Формами атестаційного іспиту можуть бути: письмова та інтерактивна (з використанням засобів інформаційних дистанційних технологій – Mentor, Zoom), або їх поєднання. Час підготовки до відповіді – до 40 хвилин.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Індивідуальна оцінка здобувача вищої освіти за теоретичну частину виводиться із оцінок за кожне питання білету і визначається:

при усних відповідях:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мови;
- вміння доводити думку та відстоювати власні позиції;
- впевненість та переконливість;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння та висновки.

Результати складання іспиту оцінюються за 100 бальною шкалою з подальшим переводом до національної шкали та шкали ECTS.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

– вміти ідентифікувати та розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризуються невизначеністю умов і вимог убезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури, повітряного транспорту, тощо;

– знати поняття, концепції, принципи і методи, які використовуються для реалізації правоохоронної функції інституціями держави;

– знати сучасні технології правоохоронної діяльності та методики системного підходу до вирішення завдань із забезпечення прав і свобод людини, публічної безпеки і порядку, застосування спеціальної техніки, спеціальних, оперативних та оперативно-технічних засобів, здійснення оперативно-розшукової діяльності.

На основі загальних критеріїв, пропонуються наступні конкретні оцінки здобувачів вищої освіти:

«відмінно» – здобувач вищої освіти глибоко і в повному обсязі засвоїв увесь програмний матеріал (знання), вичерпно і послідовно, грамотно і логічно його висвітлює (розуміння), тісно пов'язує теорію з практикою (застосування), виявляє вміння самостійно узагальнювати та викладати матеріал, не допускаючи помилок (аналіз/сінтез/оцінка);

«добре» – якщо здобувач вищої освіти твердо знає програмний матеріал, грамотно і по суті викладає його, не допускає суттєвих неточностей (знання) у відповіді на запитання, може правильно пов'язати теоретичні положення з практикою (розуміння) та володіє необхідними навичками при виконанні завдань (застосування);

«задовільно» – якщо здобувач вищої освіти засвоїв тільки основний програмний матеріал (знання), але не знає окремих подробиць, припускається під час відповіді неточностей та недостатньо правильних формулювань, порушує послідовність у викладенні матеріалу (розуміння);

«незадовільно» – якщо здобувач вищої освіти не повністю засвоїв програмний матеріал, припускається суттєвих помилок при відповіді, не може відповісти на додаткові та уточнюючі запитання (знання).

4. ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ АДМІНІСТРУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СПІВВІДНОШЕННЯ З АДМІНІСТРАТИВНИМ ТА ІНШИМИ ГАЛУЗЯМИ ПРАВА

Поняття та правове регулювання адміністрування правоохоронної діяльності та основні напрямки: внутрішньо-організаційний та зовнішній. Види адміністративної діяльності. Правові форми: видання актів управління, укладення угод, здійснення інших юридично значущих дій. Поняття актів управління та їх класифікація. Організаційні форми адміністративної діяльності. Правове положення, завдання та функції Міністерства внутрішніх справ.

ТЕМА 2. ПОНЯТТЯ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття методів адміністративної діяльності. Види методів адміністративної діяльності. Поняття переконання та примусу в адміністративній діяльності, їх співвідношення. Форми застосування методу переконання. Поняття заходів адміністративного примусу та їх класифікація. Адміністративно-запобіжні заходи, їх класифікація. Підстави та порядок застосування адміністративно-запобіжних заходів. Заходи адміністративного припинення та їх класифікація. Заходи адміністративного припинення загального призначення, підстави та порядок їх застосування. Спеціальні заходи адміністративного припинення. Умови та межі застосування засобів впливу спеціальних засобів та вогнепальної зброї. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення. Адміністративні стягнення, які застосовуються. Адміністративний нагляд: поняття та види. Порядок здійснення адміністративного нагляду за особами щодо яких його встановлено.

ТЕМА 3. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ СЛУЖБИ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ

Загальні положення про порядок проходження служби в правоохоронних органах. Права, обов'язки і відповідальність осіб рядового і начальницького складу. Присвоєння, зниження та позбавлення спеціальних звань. Призначення на посади, переміщення і просування по службі. Атестація і відпустки. Звільнення зі служби. Особливості проходження служби окремими категоріями осіб начальницького складу. Загальні положення Дисциплінарного статуту та його основні поняття. Основні обов'язки осіб рядового і начальницького складу щодо дотримання службової дисципліни. Оскарження дисциплінарних стягнень. Правовий та соціальний захист співробітників.

ТЕМА 4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ, ЗАКОННОСТІ ТА ДИСЦИПЛІНИ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Роль пропозицій, заяв та скарг громадян в забезпеченні законності в адміністративній діяльності поліції. Правова основа організації роботи зі зверненнями громадян в поліції. Поняття та види звернень громадян. Строки і порядок розгляду звернень громадян поліцією. Документація щодо розгляду звернень громадян до поліції. Організація роботи зі зверненнями народних депутатів України та спеціальних інших категорій громадян. Відповідальність працівників поліції за порушення законодавства про звернення громадян.

ТЕМА 5. ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Поняття та правове регулювання дозвільної системи. Поняття та види об'єктів дозвільної системи. Порядок видачі дозволів на придбання, зберігання, перевезення, виготовлення та використання предметів, засобів, які підпадають під дозвільну систему, відкриття та функціонування об'єктів дозвільної системи. Діяльність по забезпеченню дотримання правил дозвільної системи. Організація діяльності підрозділів дозвільної системи. Особливості видачі дозволів підрозділами дозвільної системи на окремі види об'єктів: вогнепальну зброю, печатки і штампи тощо. Облік об'єктів дозвільної системи. Контроль за об'єктами дозвільної системи. Відповідальність за порушення правил дозвільної системи.

ТЕМА 6. ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ОКРЕМИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Діяльність поліції щодо застосування заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення. Взаємодія поліції з державною виконавчою службою, іншими державними органами та громадськістю щодо виконання постанов про накладення адміністративних стягнень. Особливості оформлення матеріалів окремих адміністративних правопорушень (ст. 44, 51, 173, 175 -1, 178, 185). Види процесуальних документів, які складають поліцейські. Протокол про адміністративне правопорушення та постанова в справі про адміністративне правопорушення. Докази та доказування у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчих поліції.

ТЕМА 7. КОНТРОЛЬ ТА НАГЛЯД В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Система контролю та нагляду за адміністративною діяльністю. Здійснення контролю за діяльністю органами державної влади та місцевого самоврядування. Внутрішньовідомчий контроль за дотриманням законності в адміністративній діяльності: поняття та форми здійснення. Особливості судового контролю за дотриманням законності в адміністративній діяльності. Прокурорський нагляд за адміністративною діяльністю. Зміст та форми громадського контролю за дотриманням законності в адміністративній діяльності. Оскарження незаконних дій працівників.

ТЕМА 8. ВЗАЄМОДІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ З ГРОМАДСЬКИМИ ОБ'ЄДНАННЯМИ

Правовий статус громадських об'єднань та цілі їх взаємодії. Організаційно-правові форми участі громадян в охороні громадської безпеки. Взаємодія поліції з державною виконавчою службою, іншими державними органами та громадськістю щодо виконання постанов про накладення адміністративних стягнень. Взаємодія підрозділів патрульної поліції з іншими підрозділами поліції та громадськістю у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Взаємодія поліції з органами місцевого самоврядування. Взаємодія підрозділів поліції при здійсненні нагляду за дотриманням правил дозвільної системи.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ

1. Проаналізуйте сутність та елементи адміністративно-правових засад діяльності Національної поліції як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом.
2. Розкрийте зміст переходу від контрольно-репресивної моделі до публічно-сервісної орієнтації правоохоронної діяльності через юридичну категорію «поліцейські послуги».
3. Охарактеризуйте класифікацію функцій Національної поліції за векторами їх реалізації (правотворчий, виконавчо-розпорядчий, практично-правоохоронний).
4. Розкрийте систему та співвідношення принципів правоохоронної діяльності: загальноправових (верховенства права, законності), міжгалузевих та галузевих.
5. Визначте зміст принципів відкритості, прозорості, політичної нейтральності та партнерства («Community Policing») в адміністративній діяльності правоохоронних органів.
6. Охарактеризуйте систему міжнародно-правових стандартів у сфері поліцейської діяльності та основні пріоритети їх імплементації у вітчизняне законодавство.
7. Здійсніть теоретико-правову класифікацію форм адміністративної діяльності підрозділів поліції (юридичні та організаційні) й визначте їх специфіку.
8. Проаналізуйте види та юридичну природу актів управління (нормативні та індивідуальні), що видаються у процесі адміністрування правоохоронної діяльності.
9. Визначте сутність та класифікацію методів адміністративної діяльності органів правопорядку (загальні та спеціальні, прямі та непрямі).
10. Розкрийте метод переконання як пріоритетний інструмент адміністративно-правового впливу та його співвідношення з методом примусу.
11. Охарактеризуйте метод заохочення в правоохоронній діяльності, його види (моральне, матеріальне, статусне) та роль ініціативи «Тонка синя лінія» («Thin Blue Line»).
12. Проаналізуйте організаційні методи адміністрування в правоохоронних органах (розпорядження, координація, узгодження, інспектування, інструктування).
13. Розкрийте співвідношення наукових категорій «заходи адміністративного примусу, які застосовуються поліцією» та «поліцейські заходи» як цілого та частини.
14. Надайте правову характеристику превентивним поліцейським заходам та підставам їх застосування згідно зі ст. 31 Закону України «Про Національну поліцію».

15. Розкрийте юридичну природу та класифікацію заходів поліцейського примусу: фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї.

16. Проаналізуйте доктринальні підходи до класифікації заходів адміністративного примусу (адміністративно-попереджувальні, заходи припинення, процесуальні заходи, заходи відповідальності).

17. Охарактеризуйте юридичні та фактичні передумови застосування поліцейських заходів адміністративного примусу й процесуальні вимоги до їх оформлення.

18. Проаналізуйте трансформацію адміністративно-правових засад та розширення повноважень Національної поліції України в період дії правового режиму воєнного стану.

19. Розкрийте правовий режим перевірки документів та перевірки військово-облікових документів осіб чоловічої статі віком від 18 до 60 років у період воєнного стану та мобілізації.

20. Охарактеризуйте повноваження поліції щодо виявлення та контролю осіб, які володіють ознаками осіб, що самовільно залишили місця утримання військовополонених, та зупинення їх транспортних засобів.

21. Визначте порядок застосування технічних засобів (БПЛА, РЕБ) та спеціалізованого аналітичного ПЗ для обробки фото- й відеоінформації під час воєнного стану.

22. Розкрийте підстави та умови застосування поліцейськими підручних засобів примусу в умовах воєнного стану.

23. Проаналізуйте адміністративно-юрисдикційну діяльність поліції як процесуальну конкретизацію владних повноважень у справах про адміністративні правопорушення.

24. Охарактеризуйте уніфікацію та адаптацію правоохоронного законодавства у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» (Законопроект № 10161).

25. Розкрийте специфіку застосування форм і методів адміністративної діяльності у сфері ювенальної превенції.

26. Проаналізуйте класифікацію заходів адміністративного примусу підрозділів ювенальної превенції залежно від вчинення правопорушення дитиною чи її батьками.

27. Обґрунтуйте науково-практичні дискусії щодо перегляду віку настання адміністративної відповідальності неповнолітніх та правові проблеми застосування ст. 184 КУпАП.

28. Розкрийте поняття, принципи (верховенство права, об'єктивність, системність, транспарентність) та предмет громадського контролю за діяльністю поліції.

29. Здійсніть порівняльний аналіз безпосередніх та опосередкованих форм громадського контролю (звернення громадян, публічні акції, громадські ради, медіаконтроль, громадська експертиза).

30. Охарактеризуйте публічну звітність керівників територіальних органів поліції як новітню форму громадського контролю та її типову структуру за 12 ключовими розділами.

Рекомендована література.

Основна

1. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін.; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 432 с.

2. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навч. посібник / Кол. авт.; кер. авт. кол. к.ю.н., засл. юрист Украї- ни В.А. Глухверя. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр.. справ, 2017. 248 с.

3. Трачук П.А., Тимчак В.В. Актуальні проблеми адміністративної діяльності поліції: навч.метод.посібник. Ужгород: Вид-во ПП Данило С.І., 2020.144 с.

Допоміжна

1. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ України. Загальна частина / В. Д. Суценко, В. І. Олефір, С. Ф. Константинов та ін.; за заг. ред. Є. М. Моїсєєва. Київ: КНТ, 2008. 520 с.

2. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: підручник / за заг. ред. О. П. Рябченко. Харків : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 255 с.

3. Адміністративне право : навчальний посібник / О. І. Остапенко, З. Р. Кісіль, М. В. Ковалів, Р. В. Кісіль. Київ : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 533 с.

4. Адміністративна діяльність: навч. посіб. / З. Р. Кісіль, Д. П. Калаянов та ін. Київ: Правова єдність, 2009. 432 с.

5. Адміністративне право: підруч. / за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Харків: Право, 2012. 656 с.

6. Поляков С. Ю. Адміністративно-правові засади забезпечення законності та правопорядку у Збройних Силах України: монографія; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Харків : Право, 2012. 255 с.

7. Кучук А. М. Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні : дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень»; Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2007. 213 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- Офіційний веб-портал Верховної Ради України <http://rada.gov.ua/>
- Офіційний веб-портал Президента України <http://www.president.gov.ua>
- Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
- Офіційний веб-портал Ради національної безпеки і оборони

<https://www.rnbo.gov.ua/>

- Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора

<https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>

- Офіційний веб-портал Міністерства внутрішніх справ України

<https://mvs.gov.ua/uk>

- Офіційний веб-портал Національної поліції України

<https://www.npu.gov.ua/>

- Офіційний веб-портал Служби безпеки України

<https://ssu.gov.ua/>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ»

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.

Поняття та значення превентивної діяльності правоохоронних органів. Ознаки та зміст превентивної діяльності. Поняття, види та значення профілактики правопорушень. Поняття та система правоохоронних органів. Правова основа превентивної діяльності правоохоронних органів. Поняття, сутність та види принципів превентивної (профілактичної) діяльності правоохоронних органів. Функції превентивної діяльності правоохоронних органів. Національна поліція – як основний суб’єкт превенції в правоохоронній сфері. Нормативно-правові засади превентивної (профілактичної) діяльності правоохоронних органів. Поняття, рівні та форми взаємодії Національної поліції з громадськістю (Community Policing) у забезпеченні превентивних заходів. Поняття, ознаки та зміст превентивної діяльності правоохоронних органів. Принципи та функції превентивної (профілактичної) діяльності правоохоронних органів. Нормативно-правові засади превентивної (профілактичної) діяльності правоохоронних органів.

ТЕМА 2. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.

Поняття та значення форми превентивної діяльності правоохоронних органів. Зміст та класифікація форм превентивної діяльності Національної поліції. Характеристика видів правової форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України. Вчинення інших юридично-значущих дій. Організаційні форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України: поняття та види. Організаційні аспекти здійснення поліцією превентивних заходів. Поняття, ознаки та класифікація методів превентивної діяльності правоохоронних органів. Поняття та значення методу переконання в превентивній діяльності Національної поліції. Характеристика форм реалізації методу переконання в правоохоронній сфері. Поняття, ознаки та значення адміністративного примусу в діяльності Національної поліції. Відмінності методу переконання від методу примусу в діяльності правоохоронних органів. Превентивні поліцейські заходи: поняття та значення. Вимоги, які ставляться до превентивних поліцейських заходів. Види превентивних поліцейських заходів, та їх правова характеристика. Особливості здійснення превентивної діяльності правоохоронних органів в умовах дії правового режиму воєнного стану. Зміст та класифікація форм превентивної діяльності правоохоронних органів. Поняття, ознаки та класифікація методів превентивної діяльності правоохоронних органів. Превентивні поліцейські заходи: поняття, види, порядок застосування.

ТЕМА 3. СУБ'ЄКТИ ВІДНОСИН ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.

Поняття та сутнісна характеристика суб'єктів відносин превентивної діяльності в правоохоронній сфері. Система суб'єктів превентивної діяльності правоохоронних органів України, їх класифікація. Види суб'єктів превентивної діяльності правоохоронних органів України, та їх правове положення.

Державні спеціалізовані суб'єкти превентивної діяльності, їх правовий статус і специфіка повноважень. Правовий статус та особливості превентивної діяльності Державного бюро розслідувань. Правовий статус та особливості превентивної діяльності Національного антикорупційного бюро України (НАБУ). Правовий статус та особливості превентивної діяльності Служби безпеки України. Особливості превентивної діяльності Національної гвардії України. Правовий статус та проблемні аспекти здійснення функції превенції Державною прикордонною службою України (ДПСУ). Правовий статус та особливості превентивної діяльності підрозділів Державної митної служби. Місцеві органи виконавчої влади (військові адміністрації) та їх структурні підрозділи в системі державних суб'єктів превентивної діяльності. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти превентивної діяльності. Повноваження громадських організацій та громадських формувань з охорони порядку як недержавних суб'єктів превентивної діяльності. Роль та місце засобів масової інформації в системі недержавних суб'єктів превентивної діяльності. Місце підрозділів превентивної діяльності в системі органів Національної поліції: структура та повноваження. Система суб'єктів превентивної діяльності правоохоронних органів України, їх види та правове положення. Державні спеціалізовані суб'єкти превентивної діяльності, їх повноваження. Повноваження органів місцевого самоврядування, громадських організацій та громадських формувань з охорони порядку як недержавних суб'єктів превентивної діяльності.

ТЕМА 4. ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ ТА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОФІЦЕРІВ ГРОМАДИ.

Загальні положення превентивної діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейського офіцера громади: поняття та ознаки. Завдання та правова основа превентивної діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейського офіцера громади. Принципи превентивної (профілактичної) діяльності дільничного офіцера поліції та поліцейського офіцера громади. Система та структура діяльності ДОП та ПОГ. Основні напрямки превентивної діяльності дільничного офіцера поліції та поліцейського офіцера громади.

Види та заходи превентивної (профілактичної) роботи ДОП та ПОГ в межах територіальної громади. Поняття профілактичних заходів, порядок їх організації і проведення. Характеристика особливостей реалізації загальної превенції. Характеристика особливостей реалізації індивідуальної превенції. Участь ДОП та ПОГ в організації та проведенні профілактичних заходів. Поняття превентивного (профілактичного) обліку. Порядок постановки осіб на профілактичний облік. Порядок ведення превентивного (профілактичного) обліку. Підстави для зняття осіб з превентивного (профілактичного) обліку. Особливості реалізації поліцейського

підключення в діяльності ДОП та ПОГ. Особливості превентивної діяльності дільничних офіцерів поліції в умовах дії правового режиму воєнного стану, у тому числі на деокупованих територіях. Завдання, принципи та правові засади превентивної діяльності дільничних офіцерів поліції/поліцейського офіцера громади. Основні види та напрямки превентивної (профілактичної) діяльності дільничних офіцерів поліції/поліцейського офіцера громади в межах територіальної громади. Участь ДОП та ПОГ в організації та проведенні профілактичних заходів.

ТЕМА 5. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СИСТЕМІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Нормативно-правові засади діяльності патрульної поліції, її місце у системі підрозділів превентивної діяльності Національної поліції. Завдання та принципи превентивної діяльності патрульної поліції. Функції патрульної поліції щодо профілактики правопорушень. Мета та види поліцейських превентивних (профілактичних) заходів, що застосовуються в діяльності патрульної поліції. Форми та методи діяльності патрульної поліції. Особливості превентивної діяльності патрульної поліції в умовах дії правового режиму воєнного стану. Повноваження патрульної поліції як підрозділів превентивної діяльності. Організація профілактичної роботи патрульної поліції. Зміст превентивної (профілактичної) діяльності патрульної поліції як суб'єкта забезпечення безпеки дорожнього руху. Зарубіжний досвід діяльності патрульної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Особливості превентивної (профілактичної) діяльності підрозділів патрульної поліції у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Форми взаємодії патрульної поліції з іншими суб'єктами профілактики правопорушень (підрозділами Національної поліції, державними органами, установами та громадськістю) у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку. Шляхи удосконалення організаційно-правових засад превентивної діяльності патрульної поліції в умовах сьогодення. Адміністративно-правовий статус патрульної поліції, її місце у системі підрозділів превентивної діяльності Національної поліції. Організація превентивної (профілактичної) діяльності патрульної поліції як суб'єкта забезпечення безпеки дорожнього руху.

ТЕМА 6. ОСОБЛИВОСТІ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ.

Основні завдання і повноваження підрозділів ювенальної превенції. Правові засади діяльності підрозділів ювенальної превенції поліції. Основні напрямки діяльності підрозділів ювенальної превенції поліції. Заходи профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей, які здійснюють підрозділи ювенальної превенції. Заходи загальної профілактики правопорушень, вчинених дітьми. Ведення профілактичного обліку дітей підрозділами ювенальної превенції. Організація заходів щодо встановлення місцезнаходження дитини, яка безвісти зникла. Організація роботи та здійснення заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них. Види та рівні взаємодії органів ювенальної превенції та органів місцевого самоврядування. Правовий механізм взаємодії органів місцевого самоврядування та підрозділу

ювенальної превенції Національної поліції. Форми та методи взаємодії органів ювенальної превенції та органів місцевого самоврядування. Основні напрями взаємодії підрозділів ювенальної превенції з іншими підрозділами Національної поліції, органами державної влади та установами, міжнародними та громадськими організаціями в сфері профілактики правопорушень серед дітей. Основні завдання, форми та методи діяльності «зелених кімнат» для дітей, функціонування та діяльність яких забезпечують підрозділи ювенальної превенції поліції. Особливості застосування поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб. Зарубіжний досвід у сфері профілактики правопорушень у дитячому середовищі. Проблемні питання взаємодії органів ювенальної превенції та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання правопорушенням у дитячому середовищі. Основні завдання, повноваження та правові засади діяльності підрозділів ювенальної превенції поліції. Заходи профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей, які здійснюють підрозділи ювенальної превенції. Ведення профілактичного обліку дітей підрозділами ювенальної превенції. Особливості застосування поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб. Основні напрями взаємодії підрозділів ювенальної превенції з іншими підрозділами Національної поліції, органами державної влади та установами, органами місцевого самоврядування, міжнародними та громадськими організаціями в сфері профілактики правопорушень серед дітей.

ТЕМА 7. АДМІНІСТРАТИВНО-НАГЛЯДОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ВИД ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Контроль і нагляд в діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: поняття, види, значення. Контроль і нагляд в превентивній діяльності патрульної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Поняття, особливості та види контрольно-наглядової діяльності дільничного офіцера поліції/поліцейських офіцерів громади. Організація діяльності дільничних офіцерів поліції (ПОГ) щодо здійснення загального та спеціального нагляду. Контроль дільничними офіцерами поліції (ПОГ) за дотриманням особами правил адміністративного нагляду. Дії дільничного офіцера поліції (ПОГ) щодо фіксації фактів порушення правил адміністративного нагляду. Особливості організації діяльності дільничного офіцера поліції (ПОГ) щодо здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Документи, що складаються дільничним офіцером поліції (ПОГ) для встановлення, продовження або припинення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Взаємодія дільничних офіцерів поліції (ПОГ) з іншими підрозділами поліції, правоохоронними органами, місцевими органами влади щодо забезпечення нагляду за особами звільненими з місць позбавлення волі.

Правове положення, призначення та завдання дозвільної системи Національної поліції. Перелік об'єктів та предметів на які поширюються правила дозвільної системи. Організація діяльності уповноважених підрозділів Національної поліції у сфері забезпечення дозвільної системи. Порядок здійснення поліцією контролю за об'єктами дозвільної системи та власниками зброї. Реалізація дільничними офіцерами поліції заходів з контролю у сфері дозвільної системи.

Характеристика превентивних (профілактичних) заходів, які застосовуються уповноваженими підрозділами Національної поліції у сфері забезпечення дозвільної системи. Особливості організаційних заходів профілактики адміністративних правопорушень у сфері дозвільної системи. Інформаційно-комунікативне забезпечення превентивної діяльності правоохоронних органів: поняття та особливості реалізації. Поняття та значення контролю і нагляду в діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції. Контрольно-наглядова діяльність патрульної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Організація діяльності дільничних офіцерів поліції (ПОГ) щодо здійснення загального і спеціального нагляду. Характеристика превентивних (профілактичних) заходів, які застосовуються уповноваженими підрозділами Національної поліції у сфері забезпечення дозвільної системи

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ

1. Повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо контролю за діяльністю правоохоронних органів.
2. Загальна характеристика превентивних заходів.
3. Підстави та порядок здійснення перевірки документів особи.
4. Підстави та порядок здійснення опитування особи.
5. Підстави та порядок здійснення поверхневої перевірки та огляду.
6. Підстави та порядок зупинення транспортного засобу.
7. Підстави та порядок здійснення обмеження доступу на визначену територію.
8. Підстави та порядок обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю.
9. Підстави та порядок проникнення до житла чи іншого володіння особи.
10. Підстави та порядок перевірки дотримання вимог дозвільної системи.
11. Підстави та порядок застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото і кінозйомки, відеозапису.
12. Підстави та порядок перевірки дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб.
13. Загальна характеристика заходів примусу.
14. Підстави та порядок застосування фізичного впливу (сили).
15. Підстави та порядок застосування вогнепальної зброї.
16. Види спеціальних засобів, правова основа та порядок їх застосування.
17. Правовий та соціальний захист правоохоронців.
18. Загальна характеристика проходження служби в правоохоронних органах.
19. Обмеження, пов'язані зі службою в правоохоронних органах.
20. Дисципліна в адміністративній діяльності правоохоронних органів та способи її забезпечення.
21. Правова основа, підстави та порядок встановлення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі.
22. Поняття та види громадських місць.
23. Форми організації охорони громадського порядку та суспільної безпеки.

24. Організаційні форми участі громадян в охороні громадського порядку.
25. Характеристика основних положень Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».
26. Компетенція органів законодавчої та виконавчої влади у сфері охорони громадського порядку.
27. Організація роботи дільничного інспектора поліції на адміністративній ділянці.
28. Правова основа, підстави та порядок взяття на профілактичний облік і зняття з обліку осіб, які вчинили насильство в сім'ї.
29. Правова основа та порядок в'їзду іноземців в Україну, їх перебування на території держави, виїзду з України та транзитного проїзду.
30. Поняття та призначення дозвільної системи, перелік об'єктів і предметів на які поширюються її правила. Перелік видів майна, що не може перебувати у власності громадян.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. (в ред. від 01.01.2020). Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII.. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 5. Ст. 35.
9. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. (в ред. від 23.06.2026). Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. стор. 1970, стаття 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
10. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: закон України від 22.06.2000 № 1835-III. Офіційний вісник України. 2000. №30. Ст. 1248. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14#Text>
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X (в ред. від 23.06.2024). Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
12. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
13. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
14. Про утворення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2022 № 302. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-%D0%BF#Text>
15. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про застосування поліцейського піклування: наказ МВС України від 12.10.2020 № 724. Офіційний вісник України. 2020. № 97. Ст. 3161.

16. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України : наказ МВС України від 25.02.2019 № 124. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0270-19>.

17. Про академічну доброчесність: Закон України від 18.12.2025 № 4742-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2026, № 13, ст.35, Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20>.

Базова:

1. Організація діяльності підрозділів ювенальної превенції: навч. посіб. / за заг. ред. О.І. Безпалової; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2022. 204 с.

2. Превентивна діяльність підрозділів Національної поліції України: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістра у Національному університеті «Одеська юридична академія», галузь знань 26 «Цивільна безпека» спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність» / авт.-укл.: А. Кубаєнко, О. Ульянов, О. Крижановська ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Юридична література, 2024. 128 с.

3. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; [за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. М. Гусарова ; Гусаров С. М., Салманова О. Ю., Комзюк А. Т. та ін.]. 2-ге вид., випр. й допов. - Харків : Право, 2024. 448 с.

Допоміжна:

1. Поліцейська діяльність : підручник / А. Є. Фоменко, О. С. Юнін, Р. В. Миронюк, А. О. Собакарь та ін. ; за заг. ред. О. С. Юніна. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 344 с.

2. Настільна книга працівника Національної поліції під час воєнного стану // М.В. Ковалів та ін., К: Видавничий дім «Професіонал». 2024. 630 с.

3. Національна поліція України. Організаційно-правове забезпечення діяльності / С. Петков, І. Іванов, М. Лошицький та ін., Київ: Центр навчальної літератури, 2023. 360 с.

4. Правоохоронна діяльність органів Національної поліції : Законодавство. Коментар. Роз'яснення / уклад.: В.С. Ковальський, С.С. Чернявський; за заг. ред. В.С. Ковальського, С.С. Чернявського. К.: Юрінком Інтер, 2022. 336 с.

5. Юнін О. С. Адміністративна діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : навч. посіб. Дніпро: ДДУВС, 2023. 160 с.

6. Мороз О. Б. Довідник ювенального поліцейського. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 388 с.

7. Пісоцька К. О. Діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: адміністративно-правовий аспект : монографія. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2023. 158 с.

8. Ювенальна превенція. Курс лекцій / В. Березняк, В. Хашев. К: В-цтво «Алерта», 2021. 202 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт кафедри 702: URL: <https://education.khai.edu/department/702>.
2. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
3. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua>.
4. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua/>
6. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>
7. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/ua>
8. Офіційний веб-сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua>
9. Офіційний веб-сайт Конституційного суду України. URL: <http://www.ccu.gov.ua>
10. Офіційний сайт Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua>
12. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ»

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Корупція в державі як соціальне явище. Загальна характеристика корупції. Поняття корупції, корупційного правопорушення та правопорушення пов'язаного з корупцією. Основні напрямки та вихідні принципи сучасної антикорупційної політики. Суб'єкти формування та реалізації антикорупційної політики. Генеза законодавства України в сфері запобігання корупції. Нормативно-правове забезпечення запобігання і протидії корупції. Система правових актів, які утворюють антикорупційне законодавство. Закон України «Про запобігання корупції». Сутність антикорупційного законодавства. Антикорупційна стратегія. Використання в антикорупційному законодавстві понять: неправомірна вигода, подарунок, пряме підпорядкування, близькі особи, члени сім'ї, державний орган, виборні особи. Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення. Суб'єкти, на яких поширюються дія Закону України «Про запобігання корупції». Особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Особи, які для цілей Закону України «Про запобігання корупції» прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та які виконують роботу або надають послуги відповідно до договору з підприємством, установою, організацією, - у випадках, передбачених антикорупційним законодавством. Кандидати на пост Президента України та кандидати у народні депутати України, зареєстровані в порядку, встановленому законом. Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції. Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції відповідно до Закону України «Про запобігання корупції». Органи Національної поліції України. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК). Повноваження НАЗК. Уповноважені особи НАЗК. Передбачені статтею 13⁻¹ Закону України «Про запобігання корупції» уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ). Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП). Державне бюро розслідувань (ДБР). Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших кримінальних правопорушень.

ТЕМА 2. МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ ТА ПОВ'ЯЗАНИМ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Система антикорупційних заходів. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища (ст. 22). Обмеження щодо одержання подарунків (ст. 23). Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поведження

з ними (ст. 24). Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 25). Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування (ст. 26). Обмеження спільної роботи близьких осіб (ст. 27). Інші механізми запобігання і протидії корупції. Фінансовий контроль та декларування доходів (ст. 45, ст. 46). Контроль та перевірка декларацій. Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Вимоги щодо прозорості та доступу до інформації.

ТЕМА 3. ДОТРИМАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ ТА ІНШИХ ОБМЕЖЕНЬ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Поняття та види конфлікту інтересів. Головні ознаки конфлікту інтересів. Два види конфлікту інтересів. Суть приватного інтересу. Способи запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності суб'єктів, визначених Законом України «Про запобігання корупції». Контроль за дотриманням законодавства про конфлікт інтересів. Порядок дій, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів, її обов'язки. Заходи зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів. Заходи самостійного врегулювання конфлікту інтересів. Відповідальність за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень та усунення їх наслідків. Кримінальна, адміністративна, цивільно-правова та дисциплінарна відповідальність у встановленому законом порядку за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Главою 13-А Кодексу України про адміністративні правопорушення «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією». Розділ XVII Кримінального кодексу України «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг». Корупційні злочини відповідно до КК України: ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 417 у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також злочини, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365, 365-2, 366-1, 367, 368, 368-2, 368-3, 368-4, 368-5, 369, 369-2 ККУ.

ТЕМА 4. ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ТА ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕНЬ

За вчинення корупційного правопорушення встановлено три види відповідальності: кримінальну, дисциплінарну, цивільно-правову; за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, встановлено чотири види відповідальності: кримінальну, адміністративну, дисциплінарну, цивільно-правову. Порядок притягнення до кримінальної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення визначається Кримінальним кодексом України і Кримінальним процесуальним кодексом України, до адміністративної – Кодексом України про адміністративні правопорушення, до дисциплінарної – Кодексом законів про працю України, а також законами, статутами і положеннями, затвердженими законами, до цивільної – Цивільним кодексом України і Цивільним процесуальним кодексом України. Законодавство, включаючи частину 1 статті 61 Конституції України, допускає одночасне притягнення за одне й те саме діяння до

кримінальної, дисциплінарної та цивільно-правової відповідальності, оскільки ці види відповідальності мають різну юридичну природу. Допускається також поєднання адміністративної, дисциплінарної та цивільно-правової відповідальності за одне й те саме правопорушення. Однак поєднання кримінальної та адміністративної відповідальності за одне й те саме правопорушення є неприпустимим, на що вказує, зокрема, частина 2 статті 9 КУпАП. Так, частиною другою статті 65 Закону визначено, що особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку. На сьогодні в Україні відсутній єдиний кодифікований нормативно-правовий акт, в якому вирішувалися б питання притягнення до дисциплінарної відповідальності, що може наставати, у тому числі, за вчинення корупційних правопорушень.

ТЕМА 5. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ОСОБИ, ЯКА НАДАЄ ДОПОМОГУ В ЗАПОБІГАННІ І ПРОТИДІІ КОРУПЦІЇ – ВИКРИВАЧА

Викривач – фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону (далі – корупційне правопорушення), вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання.

ТЕМА 6. ВЗАЄМОДІЯ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З ОРГАНАМИ ВЛАДИ У СФЕРІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Громадські об'єднання, їх члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни в діяльності щодо запобігання корупції мають право: 1) повідомляти про виявлені факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, Національному агентству, керівництву чи іншим представникам органу, підприємства, установи чи організації, в яких були вчинені ці правопорушення або у працівників яких наявний конфлікт інтересів, а також громадськості; 2) запитувати та одержувати від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування в порядку, передбаченому Законом України "Про доступ до публічної інформації", інформацію про діяльність щодо запобігання корупції; 3) проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, подавати за

результатами експертизи пропозиції до відповідних органів, отримувати від відповідних органів інформацію про врахування поданих пропозицій; 4) брати участь у парламентських слуханнях та інших заходах з питань запобігання корупції; 5) вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають у сфері запобігання корупції; 6) проводити, замовляти проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції; 7) проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання корупції; 8) здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання корупції з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать законодавству; 9) здійснювати інші не заборонені законом заходи щодо запобігання корупції.

ТЕМА 7. АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК ОСНОВНИЙ ПРОГРАМНИЙ ДОКУМЕНТ В АНТИКОРУПЦІЙНІЙ СФЕРІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Прийняття Антикорупційної стратегії – один із пріоритетів держави для створення дієвої системи запобігання корупції, визначення основних напрямів її діяльності на довгострокову перспективу, розроблення комплексних заходів для протидії цьому негативному явищу, а також виявлення та подолання її соціальних передумов і наслідків. Антикорупційну стратегію розробляє Національне агентство з питань запобігання корупції на основі аналізу ситуації щодо корупції. В подальшому Національне агентство забезпечує моніторинг, координацію та оцінку ефективності її виконання. Антикорупційна стратегія є рамковим стратегічним документом, що містить чітку програму дій, спрямованих на зниження рівня корупції, а також визначає принципи, мету, завдання, пріоритети, механізми та очікувані результати реалізації державної антикорупційної політики в Україні. Правовою основою розробки та реалізації Антикорупційної стратегії є Конституція України, Закон України «Про запобігання корупції», інші закони України та міжнародні конвенції, ратифіковані Україною, що визначають засади антикорупційної політики держави.

ТЕМА 8. ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ПОВЕДІНКИ ОСІБ, УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ТА ПРИРІВНЯНИХ ДО НИХ ОСІБ. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ЕТИЧНИХ СТАНДАРТІВ ПОВЕДІНКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Норми етичної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та прирівняних до них осіб, викладено у міжнародних антикорупційних стандартах, зокрема в: статті 8 Конвенції ООН проти корупції, яка встановлює вимогу щодо розробки та прийняття країнами-учасницями Кодексів поведінки державних посадових осіб, а також рекомендацію щодо запровадження заходів і систем, які: - сприятимуть тому, щоб державні посадові особи повідомляли відповідним органам про корупційні діяння, про які їм стало відомо під час виконання ними своїх функцій; - зобов'язуватимуть державних посадових осіб надавати відповідним органам декларації, *inter alia*, про

позаслужбову діяльність, заняття, інвестиції, активи та про суттєві дарунки або прибутки, у зв'язку з якими може виникнути конфлікт інтересів щодо їхніх функцій як державних посадових осіб; - встановлюватимуть відповідальність державних посадових осіб, які порушують кодекси або стандарти.

ТЕМА 9. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УПОВНОВАЖЕНИХ ПІДРОЗДІЛІВ (ОСІБ) З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ

Організаційно-правові засади забезпечення діяльності уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції: порядок утворення підрозділів, визначення їх організаційного статусу; критерії щодо визначення штатної чисельності працівників уповноважених підрозділів. На сьогодні єдиним нормативно-правовим актом, який визначає статус, завдання, права та обов'язки уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, порядок їх утворення (визначення), є постанова Кабінету Міністрів України від 4 вересня 2013 року № 706 «Питання запобігання та виявлення корупції», якою затверджено Типове положення про уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції. Так, відповідно до пункту 3 вказаної постанови керівникам міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Голові Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, керівникам органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, головам обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій доручено, з урахуванням вимог затвердженого цією постановою Типового положення: - утворити (визначити) та забезпечити функціонування уповноважених підрозділів у межах загальної чисельності працівників апаратів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, апарату Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, апаратів органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, апаратів обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій; 78 - забезпечити утворення (визначення) та функціонування уповноважених підрозділів на підприємствах, в установах та організаціях, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим.

ТЕМА 10. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ НА ОБ'ЄКТАХ АЕРОКОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ ЯК СКЛАДОВОЇ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

В умовах ведення бойових дій та проведення операції Об'єднаних сил на Сході України питання боротьби з корупцією набули нового значення. Корупція в аерокосмічній галузі є однією із загроз для національної безпеки України. Вона знижує ефективність організації та боєздатність країни, відволікає ресурси або підвищує їх фактичну вартість, негативно впливає на морально-психологічний стан співробітників аерокосмічної галузі. Засади загальної відомчої антикорупційної політики будуються з урахуванням високого рівня довіри суспільства до співробітників аерокосмічної галузі, які входять до трійки найбільш поважних державних інституцій і майже не поступаються неурядовим організаціям, засобам

масової інформації та релігійним установам; існування умов для високого корупційного потенціалу аерокосмічної галузі, пов'язаного з управлінням значними державними ресурсами, підвищеним рівнем закритості та принципом єдиноначальності, який наділяє начальників певними дискреційними повноваженнями. Політика щодо запобігання та протидії корупції передбачає реалізацію антикорупційних реформ, забезпечення прозорості та підзвітності, залучення громадянського суспільства до цих процесів, створення ефективних механізмів запобігання корупції, врегулювання конфлікту інтересів та забезпечення контролю за дотриманням правил щодо доброчесності особами, уповноваженими на виконання функцій держави, посилення ефективності управління фінансовими ресурсами, зменшення корупційних ризиків у сфері публічних закупівель шляхом забезпечення їх прозорості і конкурентності посилення можливості для виявлення та кримінального переслідування корупційних діянь.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ

1. Корупція в державі як соціальне явище.
2. Поняття корупції, корупційного правопорушення та правопорушення пов'язаного з корупцією.
3. Нормативно-правове забезпечення запобігання і протидії корупції.
4. Закон України «Про запобігання корупції».
5. Антикорупційна стратегія.
6. Використання в антикорупційному законодавстві понять: неправомірна вигода, подарунок, пряме підпорядкування, близькі особи, члени сім'ї, державний орган, виборні особи.
7. Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення.
8. Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції відповідно до Закону України «Про запобігання корупції».
9. Органи Національної поліції України.
10. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК).
11. Повноваження НАЗК.
12. Уповноважені особи НАЗК.
13. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ).
14. Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП).
15. Державне бюро розслідувань (ДБР).
16. Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших кримінальних правопорушень.
17. Система антикорупційних заходів.
18. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища (ст. 22).
19. Обмеження щодо одержання подарунків (ст. 23).
20. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поведження з ними (ст. 24).
21. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 25).
22. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування (ст. 26).

23. Обмеження спільної роботи близьких осіб (ст. 27).
24. Інші механізми запобігання і протидії корупції.
25. Фінансовий контроль та декларування доходів (ст. 45, ст. 46).
26. Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.
27. Поняття та види конфлікту інтересів.
28. Способи запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності суб'єктів, визначених Законом України «Про запобігання корупції».
29. Відповідальність за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень та усунення їх наслідків.
30. Норми етичної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та порівняних до них осіб.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Конституція України:

URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : Конвенція ООН від 31.10.2003 р. (ратифікація від 18.10.2006 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16

3. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією : Конвенція Ради Європи від 27.01. 1999 р. (ратифікація від 18.10.2006 р.). URL: https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_101

4. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією : Конвенція Ради Європи від 04.11. 1999 р. (ратифікація від 16.03.2005 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

6. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. (ред. від 18.10.2019 р.). № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

7. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 р. (ред. від 18.10.2019 р.). № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>

8. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>

9. Про утворення Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів від 24 лютого 2016 р. № 104.

10. Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення: Рішення НАЗК 09.02.2018 № 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-18>

Базова

1. Запобігання корупції : підручник / [Б.М. Головкін, О.Ю. Шостко, О.В. Новіков та ін.]; за заг. ред. Б.М. Головкіна. Харків : Право. 2019. 291 с.

2. Правові основи запобігання та боротьби із корупцією : навч. посіб. для підготовки до атестації здобувачів вищої освіти / Б.М. Головкін, К.А. Автухов, М.Ю. Валуйська, С.Ю. Лукашевич та ін. ; за ред. Б.М. Головкіна і С.Ю. Лукашевича. Харків : Право. 2018. 288 с.

3. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / [В.Я. Настюк, О.Ю. Синявська, В.В. Мартиновський та ін.]; за заг. ред. В.Я. Настюка. Харків : Право, 2019. 512 с.

4. Білецький А. В. Участь громадськості в запобіганні корупційним злочинам в Україні : монографія. Наук. ред. Б. М. Головкін. Харків : Право, 2018. 188 с.

5. Бугайчук К.Л., Беспалова О.І. Запобігання конфлікту інтересів в діяльності осіб уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування: наук.-метод. рек. Х.: Харк. нац. ун-т. внутр. справ, 2016. 41с.

Інформаційні ресурси

- Офіційний веб-портал Верховної Ради України <http://rada.gov.ua/>
- Офіційний веб-портал Президента України <http://www.president.gov.ua>
- Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
- Офіційний веб-портал Ради національної безпеки і оборони <https://www.rnbo.gov.ua/>
- Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>
- Офіційний веб-портал Міністерства внутрішніх справ України <https://mvs.gov.ua/uk>
- Офіційний веб-портал Національної поліції України <https://www.npu.gov.ua/>
- Офіційний веб-портал Служби безпеки України <https://ssu.gov.ua/>
- Офіційний веб-портал Національного агентства з питань запобігання корупції <https://nazk.gov.ua/uk/>
- Офіційний веб-портал Національного антикорупційного бюро України <https://nabu.gov.ua/>
- Офіційний веб-портал Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів <https://arma.gov.ua/>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ УБЕЗПЕЧЕННЯ АВІАЦІЙНОЇ ТА КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

ТЕМА 1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ, ПОНЯТТЯ ТА МІЖНАРОДНІ НОРМАТИВНІ АКТИ У СФЕРІ УБЕЗПЕЧЕННЯ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основні терміни та поняття у сфері забезпечення авіаційної діяльності. Міжнародні стандарти щодо забезпечення авіаційної діяльності. Напрями діяльності міжнародних організацій щодо забезпечення безпеки авіаційної діяльності. Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО) (загальна характеристика діяльності). Міжнародна асоціація повітряного транспорту (ІАТА) (загальна характеристика діяльності). Європейська організація з забезпечення безпеки аеронавігації (Євроконтроль). Європейська конференція цивільної авіації. Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО): мета створення, завдання, функції, напрями діяльності. Міжнародна асоціація повітряного транспорту (ІАТА): мета створення, завдання, основні напрями діяльності. Європейська конференція цивільної авіації: мета створення, завдання, функції, напрями діяльності. Європейська організація із забезпечення аеронавігації (Євроконтроль): мета створення, завдання, функції, напрями діяльності.

ТЕМА 2. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МІЖНАРОДНОГО ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ ТА УБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ПОЛЬОТІВ

Поняття повітряного простору та його правового режиму. Здійснення міжнародних польотів та забезпечення їх безпеки відповідно до міжнародних стандартів (SARPS). Міжнародні польоти через територію держави та їх забезпечення. Міжнародно-правове регулювання безпеки польотів над відкритим морем. Правове регулювання польотів над міжнародними протоками та їх забезпечення. Міжнародно-правове регулювання безпеки польотів над архіпелажними водами. Правовий режим використання повітряного простору України. Міжнародні транзитні польоти через територію держави та їх забезпечення. Міжнародно-правове регулювання польотів над відкритим морем. Міжнародно-правове регулювання польотів над міжнародними протоками. Міжнародно-правове регулювання польотів над архіпелажними водами. Правовий режим повітряного простору відповідно до повітряного законодавства України. Особливості використання повітряного простору над Антарктикою.

ТЕМА 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ МІЖНАРОДНИХ АВІАПЕРЕВЕЗЕНЬ

Правове регулювання міжнародних повітряних перевезень (авіаперевезень). Міжнародні стандарти ІКАО та Рекомендована практика щодо забезпечення авіаперевезень. Міжнародні стандарти сертифікації авіаційного персоналу. Льотна придатність повітряних суден (Додаток 12 до Чиказької конвенції). Пошук та Рятування (Додаток 14). Аеродроми (Додаток 16). Відповідність вітчизняного повітряного законодавства Міжнародним стандартам ІКАО. Визначення відповідно до ст. 1 Повітряного кодексу України (ПКУ) суб'єктів авіаційної діяльності та їх поняття. Втілення міжнародних стандартів забезпечення авіаційної діяльності в

повітряне законодавство України міжнародних стандартів убезпечення авіаційної діяльності (SARPS – 19 Додатків до Чиказької конвенції з міжнародної цивільної авіації). Підготувати доповідь щодо відповідності повітряного законодавства України рекомендованим положенням SARPS.

ТЕМА 4. ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ ВІД АКТИВ НЕЗАКОННОГО ВТРУЧАННЯ НА МІЖНАРОДНОМУ І НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ. РОЗСЛІДУВАННЯ АВІАЦІЙНИХ ПОДІЙ ТА ІНЦИДЕНТІВ

Міжнародно-правове регулювання захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання (АНВ). Захист міжнародної цивільної авіації відповідно до Додатку 17 Чиказької конвенції (Міжнародних стандартів та Рекомендованої практики ICAO (SARPS)). Правова регламентація захисту цивільної авіації від АНВ на національному рівні. Розслідування авіаційних подій та інцидентів відповідно Додатку 13 Чиказької конвенції та імплементація положень стандарту у законодавство України. Міжнародний тероризм та його прояви у повітряній сфері. Правове забезпечення протидії терористичним проявам як АНВ. Система протидії тероризму в сфері авіаційної діяльності в Україні. Правове забезпечення протидії повітряному піратству на міжнародному та національному рівнях. Правова регламентація відповідальності за скоєння АНВ у повітряній галузі на міжнародному та національному рівнях. Правове регулювання протидії АНВ у повітряній сфері. Правове забезпечення протидії тероризму в сфері авіаційної діяльності в Україні. Повітряне піратство як АНВ. Правова регламентація юридичної відповідальності за скоєння АНВ на міжнародному та національному рівнях.

ТЕМА 5. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ З КІБЕРБЕЗПЕКИ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Міжнародно-правове регулювання кібербезпеки. Діяльність міжнародних організацій у сфері забезпечення кібербезпеки авіаційної діяльності. Правова регламентація безпеки цивільної авіації у національному законодавстві. Правовий режим охорони комерційної таємниці в сфері авіаційної діяльності. Додаток 15 до Чиказької конвенції «Служби аеронавігаційної інформації». Проведення аналізу положень Додатка 15 SARPS «Служби аеронавігаційної інформації». Забезпечення кібербезпеки відповідно до Додатку 17 SARPS «Безпека. Захист міжнародної цивільної авіації від АНВ». Правове регулювання кібербезпеки цивільної авіації в вітчизняному законодавстві. Правовий режим охорони комерційної таємниці в сфері авіаційної діяльності.

ТЕМА 6. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття та правове забезпечення космічної діяльності. Принципи міжнародного космічного права як керівні засади космічної діяльності. Джерела міжнародного космічного права. Суб'єкти космічної діяльності. Об'єкти космічної діяльності. Договір про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць і інші небесні тіла від 27.01. 1967 р. (Договір про космос). Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір від 1968 р. (Угода про

рятування). Конвенції про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами від 1972 р. (Конвенція про відповідальність). Конвенція про реєстрацію об'єктів, запущених у космічний простір від 1975 р. (Конвенція про реєстрацію). Угода про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах 1079 р. (Угода про Місяць). Договір про космос (1967 р.): загальна характеристика (історія прийняття, мета, основні завдання, принципи, значення). Угода про рятування (1968 р.): загальна характеристика мета прийняття, ключові положення та значення). Конвенція про реєстрацію (1975 р.): загальна характеристика (мета прийняття, ключові положення, значення). Угода про Місяць (1979 р.) : загальна характеристика (мета прийняття, ключові положення, значення). Суб'єкти космічної діяльності. Об'єкти космічної діяльності.

ТЕМА 7. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ ПЕРЕБУВАННЯ ТА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ У КОСМІЧНОМУ ПРОСТОРИ

Поняття «людини» у базових міжнародно-правових актах, що регулюють космічну діяльність. Правова регламентація на міжнародному рівні убезпечення перебування людини у космічному просторі. Убезпечення перебування космонавтів на Міжнародній космічній станції (МКС). Проблема вдосконалення правового регулювання убезпечення космонавтів під час перебування у космічному просторі. Проблема визначення правового статусу людини у космічному просторі в міжнародних нормативних актах у сфері космічної діяльності. Співвідношення понять «астронавта» та «космонавта». Правове регулювання убезпечення космічних туристів. Особливості правового забезпечення безпеки космонавтів у космічному просторі. Правові засади функціонування МКС. Кодекс поведінки екіпажу МКС. Правовий статус командира МКС.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УБЕЗПЕЧЕННЯ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРА ВІД ТЕХНОГЕННОГО ЗАСМІЧЕННЯ

Основні положення міжнародних нормативних актів щодо убезпечення космічного простору від техногенного засмічення. Поняття космічного сміття та види загроз через його поширення у космічному просторі. Національно-правові заходи спрямовані на мінімізацію космічного сміття. Ключові положення міжнародних нормативних актів в сфері космічної діяльності про убезпечення космічного простору від техногенного засмічення. Поняття космічного сміття та види загроз через його поширення у космічному просторі. Національно-правові заходи, спрямовані на мінімізацію космічного сміття. Напрями національної політики США (або іншої космічної держави) щодо запобігання виникнення та заходів знищення космічного сміття у космічному просторі. Принципи використання джерел енергії в космічному просторі відповідно резолюції ГА ООН від 1992 р. Діяльність Комітету ООН у напрямку забезпечення екології космічного простору. Екополітика у сфері космічної діяльності. Європейський кодекс поведінки щодо запобігання утворенню космічного сміття (2004 р.).

ТЕМА 9. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ АПРОБАЦІЇ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЗБРОЇ У КОСМІЧНОМУ ПРОСТОРИ, МІСЯЦІ ТА ІНШИХ НЕБЕСНИХ ТІЛАХ

Міжнародно-правові засади противійськової діяльності у космічному просторі. Національна стратегія космічних держав щодо використання космосу у військових цілях. Діяльність ООН проти гонки озброєння у космічному просторі. Положення гуманітарного права з питань демілітаризації космічного простору. Міжнародно-правовий режим безпеки дослідження та використання космосу у мирних цілях. Види загроз через небезпечне використання космічного простору у військових цілях. «М'яке право» (soft law) як інструмент регулювання космічних відносин в аспекті дотримання принципу мирного засвоєння космосу в інтересах всього людства. Астрополітика космічних держав стосовно дослідження і мирного використання космічного простору відповідно до принципу, визначеному у Договорі про космос 1967 р. Діяльність спеціального комітету із запобігання гонки озброєння у космічному просторі. Правові механізми запобігання гонки озброєння у космічному просторі. Правові механізми запобігання кіберінцидентам у сфері космічної діяльності: сучасні реалії, перспективи розвитку. Доцільність прийняття міжнародної угоди. Кримінально-правова кваліфікація кібератак на космічні об'єкти. Порівняльна характеристика підходів США, ЄС та України до забезпечення кібербезпеки у сфері космічної діяльності.

ТЕМА 10. СТРАХУВАННЯ У СФЕРІ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Етапи розвитку страхування у сфері космічної діяльності. Правові засади страхування космічної діяльності в Україні. Зарубіжний досвід страхування у сфері космічної діяльності. Становлення інституту страхування у сфері космічної діяльності. Негативний досвід страхування ризиків у сфері космічної діяльності. Правові засади страхування космічної діяльності в Україні. Зарубіжний досвід страхування у сфері космічної діяльності. Поняття, ознаки, правове забезпечення інституту міжнародно-правової відповідальності у космічному праві.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ

1. Основні терміни та поняття у сфері убезпечення авіаційної діяльності. Міжнародні стандарти щодо убезпечення авіаційної діяльності.
2. Міжнародні організації у сфері цивільної авіації: мета створення, завдання, функції, напрями діяльності.
3. Поняття повітряного простору та його правовий режим.
4. Здійснення міжнародних польотів та забезпечення їх безпеки відповідно до міжнародних стандартів (SARPS).
5. Правовий режим міжнародні польотів (над відкритим морем, над архепілажними водами, над Антарктидою, над міжнародними протоками).
6. Міжнародно-правове регулювання захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання (АНВ).
7. Правова регламентація юридичної відповідальності за скоєння АНВ на міжнародному та національному рівнях.
8. Міжнародно-правове регулювання кібербезпеки.

9. Діяльність міжнародних організацій у сфері забезпечення кібербезпеки авіаційної діяльності.
10. Правова регламентація безпеки цивільної авіації у національному законодавстві.
11. Забезпечення кібербезпеки відповідно до Додатку 17 SARPS «Безпека. Захист міжнародної цивільної авіації від АНВ».
12. Поняття та правове забезпечення космічної діяльності.
13. Принципи міжнародного космічного права як керівні засади космічної діяльності.
14. Джерела міжнародного космічного права.
15. Суб'єкти космічної діяльності.
16. Об'єкти космічної діяльності.
17. Договір про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць і інші небесні тіла від 27.01. 1967 р. (Договір про космос): історія прийняття загальна характеристика ключових положень та значення.
18. Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір від 1968 р. (Угода про рятування): загальна характеристика ключових положень та значення.
19. Конвенції про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами від 1972 р. (Конвенція про відповідальність): загальна характеристика ключових положень та значення.
20. Конвенція про реєстрацію об'єктів, запущених у космічний простір від 1975 р. (Конвенція про реєстрацію): загальна характеристика ключових положень та значення.
21. Угода про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах 1079 р. (Угода про Місяць): мета прийняття, загальна характеристика ключових положень та значення.
22. Поняття «людини» у базових міжнародно-правових актах, що регулюють космічну діяльність та правова регламентація на міжнародному рівні убезпечення перебування людини у космічному просторі.
23. Правові засади функціонування МКС.
24. Кодекс поведінки екіпажу МКС. Правовий статус космонавтів та командира МКС.
25. Основні положення міжнародних нормативних актів щодо убезпечення космічного простору від техногенного засмічення. Поняття космічного сміття та види загроз через його поширення у космічному просторі.
26. Національно-правові заходи спрямовані на мінімізацію космічного сміття.
27. Європейський кодекс поведінки щодо запобігання утворенню космічного сміття (2004 р.).
28. Міжнародно-правовий режим безпеки дослідження та використання космосу у мирних цілях. Національна стратегія космічних держав щодо використання космосу у військових цілях.
29. Положення гуманітарного права з питань демілітаризації космічного простору.
30. Етапи розвитку страхування у сфері космічної діяльності. Правові засади страхування космічної діяльності в Україні. Зарубіжний досвід страхування у сфері космічної діяльності.

Рекомендована література

Нормативні акти

1. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 № 3393-V. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.
URL.<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text> (із змін. і допов.).
2. Про космічну діяльність : Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 1. Ст. 2 URL.<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502/96-%DO%B2%D1%80%#Text> (із змін. і допов.).
3. Про державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 16.10.2020 р. № 1965-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 16. Ст. 199. URL.<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1965-19#Text> (із змін. і допов.).
4. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна від 14.09.1963 р. (Токійська конвенція).
URL.https://ips.ligazakon.net/document/mu63k07u?ed=1963_09_14
5. Конвенція про міжнародно цивільну авіацію від 07.12.1944 р. (Чиказька конвенція). URL. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1995_038
6. Договору про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, від 27 січня 1967 р.
URL.<https://unoosa.org/oosa/en/ourwork/spacelaw/treaties/intuooouterspacetreaty>.

Базова

1. Антонович М. М. Міжнародне публічне право : підручник /М. М. Антонович. – Київ : Юрінком Інтер, 2023. – 516 с.
2. Міжнародні зоряні війни: сучасні загрози та космічна безпека : Навчальний посібник / П. Лісовський, Ю. Лісовська. – Київ : Ліра-К, 2026. – 144 с.
3. Міжнародне космічне право: воєнні та мирні наміри : навчальний посібник/ П. М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. – Київ: Університет «Україна», 2023. – 123 с.
4. Григоров О. Міжнародне повітряне право : підручник / О. Григоров ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ; Одеса : Фенікс, 2023. – 166 с.
5. Григоров О. Міжнародне космічне право : підручник / О. Григоров ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ; Одеса : Фенікс, 2023. – 130 с.

Додаткова

1. Григоров О. М. Міжнародно-правові засади регулювання відносин у сфері цивільної авіації: становлення та розвиток: монографія. К., 2020. 440 с.
2. Попов В. М. Богатов О.І. Міжнародне космічне право і мілітаризація космосу. Право і суспільство. 2020. № 3. С. 231-239.
3. Ахтирська Н. М. Міжнародне співробітництво під час розслідування авіаційних подій: проблемні питання. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 1. С. 242-246.
4. Філінович В. В. Кібербезпека та загрози в авіаційній сфері: правовий аспект. Юридичний вісник. 2021. № 3 (60). С. 39-42.
5. Новікова М. М. Структура та компетенція міжнародних організацій із регулювання діяльності міжнародної цивільної авіації. Альманах міжнародного права. 2022. Вип 6. С. 80-88.
6. Григоров О. М. Міжнародно-правові стандарти кібербезпеки цивільної авіації.
URL.<https://dspace.onua.edu.ua/items/ce1762cf-06ab-4acc-b858-77a81c9bbb6c/>

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. URL. <https://www.un.org/>
2. Міжнародна організація цивільної авіації. URL.<https://www.icao.int>
3. Міжнародна асоціація повітряного транспорту. URL:<https://www.iata.org>
4. Державна авіаційна служба України. URL.<https://avia.gov.ua>
5. Міжнародна астрономічна федерація. URL. <https://www.iafastro.org/>
6. Комітет з дослідження космічного простору. URL.<https://cosparhg.cnes.fr/>